

ΜΑΖΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΚΟΜΦΟΡΜΙΣΜΟΣ

ΜΑΖΟΠΟΙΗΣΗ (ΑΛΛΙΩΣ ΜΑΖΙΚΟΠΟΙΗΣΗ): Είναι το φαινόμενο εκείνο κατά το οποίο καταργείται η ατομική βούληση των ανθρώπων , με αποτέλεσμα να ενστερνίζονται παθητικά τις απόψεις, τη συμπεριφορά , ακόμα και τον τρόπο ενδυμασίας της «αγέλης». Συνήθως, η μαζοποίηση επέρχεται μέσω έντεχνων μηχανισμών ψυχικής υποδούλωσης, όπως είναι τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Οι μηχανισμοί αυτοί αποσκοπούν στον πνευματικό εφησυχασμό των ανθρώπων, με απότοκο τον έλεγχο των προτιμήσεων και τη δουλκή μίμηση προτύπων . Τα εν λόγω πρότυπα προωθούνται με απώτερο στόχο την εξυπηρέτηση οικονομικών και πολιτικών συμφερόντων. Η μαζοποίηση τρέπει τους ανθρώπους σε δουλικά – μιμητικά όντα, που ακολουθούν τις επιταγές του πλήθους και συνεπώς αποτελούν υποχείρια των ισχυρών , φανατίζονται και ελέγχονται με ευκολία.

ΚΟΜΦΟΡΜΙΣΜΟΣ: Προέρχεται ετυμολογικά από το γαλλικό δάνειο conformisme = συμβιβάζομαι. Είναι η προσπάθεια ενός ατόμου να προσαρμοστεί στις απαιτήσεις και τη συμπεριφορά ενός κοινωνικού συνόλου , χωρίς πολλές φορές να το επιθυμεί και να το εκφράζει. Η βασική ειδοποιός διαφορά του κομφορμισμού σε σχέση με τη μαζοποίηση έγκειται στο ότι ο κομφορμισμός γίνεται ενσυνείδητα και εκούσια , εν αντιθέσει με τη μαζοποίηση , που γίνεται συνήθως ακούσια. Ο κομφορμιστής επιδιώκει συχνά μέσω του κοινωνικού ή ιδεολογικού του «συμβιβασμού» την ανέλιξη τόσο σε προσωπικό , όσο και σε επαγγελματικό επίπεδο. Συνεπώς , τις πιο πολλές φορές γνωρίζει ότι συμβαδίζει με τις επιταγές της μάζας , ώστε να μην περιθωριοποιηθεί , επιδιώκοντας την κοινωνική καταξίωση με κάθε μέσο.

ΑΙΤΙΑ ΜΑΖΟΠΟΙΗΣΗΣ

1. Η **οικογένεια**, όταν δεν ανταποκρίνεται επαρκώς στο ρόλο της, ως βασικός φορέας κοινωνικοποίησης ωθεί τα νέα μέλη της στην υιοθέτηση μιας συμπεριφοράς , που κατευθύνεται από τις επιταγές της κοινωνίας. Η οικογένεια δεν εμποτίζει με αυτοπεποίθηση τα νέα μέλη και δεν φροντίζει να αναδεικνύει τις ικανότητες και την προσωπικότητα των παιδιών. Στον αντίποδα, φοβάται την επικριτική συμπεριφορά των άλλων, με απότοκο να οδηγεί τα παιδιά στην υιοθέτηση μιας συμπεριφοράς, που απλώς συμβαδίζει με τις επιταγές της κοινωνίας και συνεπώς αποτρέπει τον κοινωνικό στιγματισμό και την απομόνωση. Ο κομφορμισμός είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με τις αρχές , που έχει υιοθετήσει ένας άνθρωπος από το οικογενειακό του περιβάλλον και τον ωθεί να απαρνηθεί τα προσωπικά του πιστεύω και τις ιδεολογίες στο όνομα μιας επίπλαστης ευτυχίας , που προσφέρει «η κοινωνική αποδοχή».
2. Στο χώρο της **εκπαίδευσης**, κυριαρχεί ο ανταγωνισμός μέσω της εξετασιοκεντρικής διδασκαλίας και ο μαθητής επιδιώκει τη διάκριση, χωρίς να αποκομίζει ουσιαστικές γνώσεις, που βασίζονται στην κριτική σκέψη , στο διάλογο και τη δημιουργική εργασία . Το σχολείο δεν καλλιεργεί ανθρωπιστικές αξίες στο μαθητή και το σεβασμό προς το συνάνθρωπο . Αντίθετα, το σχολείο λειτουργεί σαν μία μικρογραφία της κοινωνίας και έμμεσα επαναλαμβάνει και συντηρεί στερεότυπα και κοινωνικές προκαταλήψεις. Με τον τρόπο αυτό, υποσυνείδητα εμποτίζει το μαθητή με τη νοοτροπία του κομφορμισμού , ο οποίος θα τον εντάξει μακροπρόθεσμα σε έναν τρόπο ζωής απόλυτα συμβατό με τα κοινωνικά «πρέπει», τόσο σε προσωπικό, όσο και σε επαγγελματικό επίπεδο.

3. Η παραπληροφόρηση και η προπαγάνδα, την οποία ασκούν τα **Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης** και κυρίως το διαδίκτυο διαμορφώνουν έναν πανομοιότυπο τρόπο σκέψης, που είναι απόλυτα συνυφασμένος με το πρότυπο του υλικού ευδαιμονισμού. Οι άνθρωποι καταναλώνουν για να γίνονται κοινωνικά αποδεκτοί και γιατί προωθείται σε αυτούς η νοοτροπία της επίπλαστης ευτυχίας, που στηρίζεται μόνο στο «φαίνεσθαι». Επιπλέον, τα ΜΜΕ δεν καλλιεργούν την πολυφωνία απόψεων, με αποτέλεσμα να αποδυναμώνεται περισσότερο η κριτική ικανότητα και ο προβληματισμός των δεκτών. Συνεπώς, η αδιάκοπη προώθηση των υλικών προτύπων στερεί οποιαδήποτε επιθυμία πνευματικής εξέλιξης και οδηγεί στη διαιώνιση και αναπαραγωγή στερεοτύπων, με τη συμβολή κυρίως της διαφήμισης. Αυτοί που επωφελούνται μέσω του δουλίκου μιμητισμού και της ξενομανίας είναι οι οικονομίες των χωρών, που ασκούν ιμπεριαλιστική πολιτική.
4. Η **απομάκρυνση από την παράδοση και η υπέρμετρη προοδοπληξία** έχουν οδηγήσει τα νέα κυρίως άτομα στην δουλική υιοθέτηση ξενόφερτων στοιχείων, που επιβάλλονται και προωθούνται από την παγκοσμιοποιημένη αγορά και έχουν κατορθώσει να τυποποιήσουν συμπεριφορές, ιδεολογίες και πρότυπα εμφάνισης. Σε αυτό συντελεί και η απομάκρυνση από το βιβλίο και την αυτομόρφωση των ανθρώπων.
5. **Ο κοινωνικός μηχανισμός** ενισχύει τη μαζοποίηση μέσω της μόδας, καθώς προβάλλει επανειλημμένα την τυποποίηση, ως μέσο αποφυγής της κοινωνικής περιθωριοποίησης.
6. **Η κυριαρχία των λαών** τόσο σε οικονομικό όσο και σε πολιτιστικό επίπεδο, προωθεί την παγκοσμιοποίηση και προκαλεί αλλοίωση στις παραδόσεις και τα ήθη – έθιμα των λαών. Η συρρίκνωση του πολιτισμού κάποιων λαών, ωθεί τους οικονομικά και πολιτιστικά ανίσχυρους λαούς να υιοθετούν ιδεολογίες και τρόπους συμπεριφοράς των οικονομικά και πολιτιστικά εύρωστων κρατών.
7. **Η εξειδίκευση της εργασίας και η μηχανοποίηση της παραγωγής** εφησυχάζουν πνευματικά τους ανθρώπους οδηγώντας τους στην έλλειψη διευρυμένης κριτικής ικανότητας και συνεπώς στη χειραγώγηση από μαζοποιημένα πρότυπα. Επιπλέον, επέρχεται μαζοποίηση και στον τρόπο διεξαγωγής των επαγγελματιών, τα οποία στηρίζονται στη τεχνολογία και στα νέα τυποποιημένα εργασιακά πρότυπα, που στερούν από τον εργαζόμενο τη φαντασία και τη δημιουργικότητα.
8. **Η αστικοποίηση** είναι άρρηκτα συνυφασμένη με έναν πανομοιότυπο τρόπο ζωής, που υποστηρίζει την απαγκίστρωση από τα ήθη και τα έθιμα. Οι άνθρωποι δεν έχουν ελεύθερο χρόνο, υπερεργάζονται και δεν εξελίσσουν το πνεύμα τους. Αυτό έχει ως συνέπεια, την αλλοίωση της προσωπικότητας του καθενός και την ακούσια υιοθέτηση μιας τυποποιημένης και συμβατικής καθημερινότητας.

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΜΑΖΟΠΟΙΗΣΗΣ

ΑΤΟΜΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

1. Επέρχεται **ηθική** διάβρωση του ανθρώπου και χάνεται η συναίσθηση της κοινωνικής ευθύνης. Σε αυτό συντελεί φυσικά, η έλλειψη κριτικής ικανότητας, η οποία εκπορεύεται από την αλλοίωση της προσωπικότητας του ατόμου, το οποίο έχει ως απώτερο σκοπό να συμβαδίζει με τις κοινωνικές επιταγές του συνόλου, ώστε να είναι κοινωνικά αποδεκτό.

Έτσι, το άτομο δεν πολιτικοποιείται, αδιαφορεί για τα φαινόμενα κοινωνικής παθογένειας και είναι αδρανές απέναντι στην ενεργό αντιμετώπιση αυτών.

2. Σε **ψυχικό** επίπεδο, το άτομο χάνει την αυτοτέλειά του και τρέπεται σε ένα άβουλο ον, το οποίο είναι φερέφωνο μιας αγελαίας συμπεριφοράς. Η υιοθέτηση της νοοτροπίας της αγέλης, πυροδοτεί την κυριαρχία των ενστίκτων, φανατίζει και οδηγεί σε βίαιες και επιθετικές συμπεριφορές, συχνά κατευθυνόμενες από πολιτικούς και κυβερνητικούς παράγοντες. Άλλωστε, απώτερος στόχος των πολιτικά ιθυνόντων είναι να διαθέτουν πνευματικά νεκρωμένους πολίτες, ώστε να τους ετεροκατευθύνουν και να ανταποκρίνονται στην πολιτική τους βούληση.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Η μαζοποίηση καλλιεργεί το **δογματισμό**, την έξαρση αντικοινωνικών μορφών συμπεριφοράς και την αδράνεια απέναντι στα κοινωνικά ζητήματα, που ταλανίζουν το σύνολο της ανθρωπότητας. Το σύνολο μιας χώρας, παραμένει στάσιμο, υφίσταται πολιτισμική οπισθοδρόμηση και επιτείνονται ο ρατσισμός και η περιθωριοποίηση ορισμένων κοινωνικών ομάδων. Συνεπώς, διαρρηγνύεται ο κοινωνικός ιστός και ενισχύεται η μισαλλοδοξία.

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Σε πολιτικό επίπεδο, επέρχεται πολιτικός **φανατισμός** και υπονομεύεται η δημοκρατία. Είναι μάλιστα πιο εύκολη η επικράτηση ολοκληρωτικών καθεστώτων, επειδή ο πολίτης μετατρέπεται σε άβουλο ψηφοφόρο, ο οποίος αδυνατεί να ελέγξει ουσιαστικά την ηγεσία.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Σε πολιτιστικό επίπεδο, επικρατεί έντονη **ξενομανία και μιμητισμός**, που έχει ως απότοκο την πνευματική και καλλιτεχνική στασιμότητα. Επικρατεί η εμπορευματοποίηση της τέχνης και κυριαρχεί μια μαζική κουλτούρα, που αλλοιώνει πολιτιστικά τους λαούς και κατά συνέπεια τους υποδουλώνει σε μια παγκοσμιοποιημένη πολιτική χειραγώγηση. Έχει μάλιστα αποδειχθεί ότι η αλλοίωση της πνευματικής παράδοσης, αλλοιώνει και τη γλώσσα και τον ευρύτερο πολιτισμό, μα αποτέλεσμα την οικονομική υποδούλωση. Οι άνθρωποι καταναλώνουν αρειμανίως προϊόντα, που προωθούνται από την παγκόσμια πολιτιστική βιομηχανία, παραγκωνίζοντας τις ουσιαστικές πνευματικές τους ανάγκες και τον δικό τους πολιτισμό.

ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Σε εθνικό επίπεδο συντελείται η **αλλοίωση της εθνικής συνείδησης και της εθνικής φυσιογνωμίας**. Η παγκόσμια τυποποίηση και η ομοιομορφία, που κυριαρχεί εξαιτίας της μαζοποίησης, ισοπεδώνει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά ενός λαού, με απότοκο τον έλεγχο μιας χώρας από άλλα κράτη πολιτικά και οικονομικά ισχυρότερα. Στη σύγχρονη εποχή, που ζούμε δε χρειάζεται να κατακτήσει κάποιος ένα έθνος μέσω πολέμου. Εφόσον του παραποιήσει την εθνική του ταυτότητα κατορθώνει να το ελέγξει και να το υποδουλώσει πολιτισμικά.

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΜΑΖΟΠΟΙΗΣΗΣ

ΑΤΟΜΙΚΑ : Ο άνθρωπος οφείλει να καλλιεργεί την **κριτική** του ικανότητα και να αμφισβητεί τα στερεότυπα. Οφείλει να αναπτύσσει γόνιμο προβληματισμό και έλεγχο των μηνυμάτων , που λαμβάνει, προβαίνοντας σε επιλεκτική άντληση των στοιχείων της μόδας. Με τον τρόπο αυτόν οχυρώνει την προσωπικότητά του , γίνεται ελεύθερη και ανεξάρτητη προσωπικότητα, που δεν υποδουλώνεται από τα μαζοποιημένα πρότυπα , που επιτείνουν το αίσθημα της μισαλλοδοξίας και τον εγκλωβίζουν σε μια έμμεση μορφή χειραγώγησης. Επιπλέον, το άτομο έχει χρέος να αντιστέκεται στον καταναλωτισμό και στην προοδοπληξία. Οφείλει να συνειδητοποιήσει την αξία της παράδοσής του, ώστε να ανθίσταται σε πιθανούς κινδύνους, που ελλοχεύουν από την επικράτηση μιας ομοιόμορφης πολιτισμικής κουλτούρας.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ : Η **οικογένεια** οφείλει να παρέχει μια σφαιρική γνώση, να καλλιεργεί το διάλογο και μια βαθιά ανθρωπιστική παιδεία. Είναι σημαντικό το νεαρό μέλος να συμμετέχει στη λήψη αποφάσεων, να μαθαίνει να αναλαμβάνει ευθύνες , ώστε να διαμορφώσει μια ισχυρή προσωπικότητα, που διαθέτει αυτοπεποίθηση. Η αυτογνωσία και η πνευματική ενδυνάμωση του παιδιού αποτρέπουν την άκριτη αφομοίωση μηνυμάτων , που στηρίζονται σε μαζοποιημένα πρότυπα και συμπεριφορές. Όταν κάποιος αισθάνεται ασφαλής και διέπεται από αυτοπεποίθηση δε χρειάζεται την επιβεβαίωση του κοινωνικού συνόλου , για να νιώθει σημαντικός και κοινωνικά αποδεκτός. Παράλληλα, η οικογένεια οφείλει να ωθήσει το νέο άτομο στην εποικοδομητική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου (ενασχόληση με αθλητικές και καλλιτεχνικές δράσεις), ώστε να συνειδητοποιήσει ότι μπορεί να αναζητήσει υγιή πρότυπα εκτός του χώρου του εμπορευματοποιημένου θεάματος, που προσφέρουν κατά κόρον τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Το εκπαιδευτικό σύστημα, ως προέκταση της οικογένειας οφείλει να ενθαρρύνει την ανάπτυξη της προσωπικότητας των μαθητών , οι οποίοι είναι σημαντικό να διέπονται από αυτοπεποίθηση και από ουσιαστικές ανθρωπιστικές γνώσεις. Κάτι ανάλογο θα επιτευχθεί μέσω της προώθησης της ομαδοσυνεργατικότητας, της εκπόνησης εργασιών, της ορθής λειτουργίας των μαθητικών κοινοτήτων και φυσικά της άρσης ενός στείρου και εξετασιοκεντρικού τρόπου διεξαγωγής των μαθημάτων. Όταν αντιληφθούν οι μαθητές ότι η ανάπτυξη μιας πνευματικά διευρυμένης προσωπικότητας , η αγάπη και ο σεβασμός προς το συνάνθρωπο είναι περισσότερο σημαντικά από την επικράτηση του κοινωνικού «φάινεσθαι», τότε θα απαλλαγούν από τον κίνδυνο της τυποποίησης.

Τα μέσα Μαζικής Ενημέρωσης οφείλουν να είναι αδιάβλητα και να μη λειτουργούν ως υποχείρια πολιτικών συμφερόντων. Μόνο κατ' αυτόν τον τρόπο θα είναι σε θέση να επεξεργάζονται τις μεταδιδόμενες πληροφορίες και δε θα υποκύπτουν πλήρως στα οικονομικά συμφέροντα , που επιβάλλει η σύγχρονη ψυχαγωγία και ενημέρωση. Μια άλλη πιθανή συμβολή τους, θα φάνταζε η προβολή ενημερωτικών και ψυχαγωγικών προγραμμάτων, που προάγουν την εντόπια κουλτούρα και όχι μονόπλευρα έναν μαζοποιημένο τρόπο ψυχαγωγίας.